

Шыфр: _____

Зацвярджаю

Колькасць балаў: _____

Месца: _____

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі

К.С. Фарыно

« 9 » 03 2011 года

**IV этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
па беларускай мове і літаратуры**

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

11 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Дзяржынск, 2011 г.

Варыянт 1

Заданне 1. Вызначце лексічнае значэнне беларускіх і рускіх слоў у прыведзеных парах і ўкажыце тую з іх, лексічнае значэнне слоў у якой супадае ў абедзвюх мовах.

Максімальная колькасць балаў – 3.

балець – болей	
абзадачыць – обзадачить	
абразок – образок	

Лексічнае значэнне слоў супадае ў пары _____

Заданне 2. Вызначце і запішыце, з якой мовы запазычаны словы.

Максімальная колькасць балаў – 5.

<i>айкідо</i>	
<i>адсотак</i>	
<i>анлайн</i>	
<i>рэзюмэ</i>	
<i>аўра</i>	
<i>гастарбайтар</i>	
<i>графіці</i>	
<i>барбекю</i>	
<i>кунг-фу</i>	
<i>капучына</i>	

Заданне 3. Вызначце спосаб словаўтварэння і дайце лінгвістычную інтэрпрэтацыю з’явы.

Узор: *шопінгавы* – суфіксальны спосаб; засваенне слова адбылося пры дапамозе далучэння спрадвечнабеларускага суфікса *-ав-* да англійскага кораня *шопінг-*.

Максімальная колькасць балаў – 5.

<i>смайлік</i>	
<i>суперхіт</i>	
<i>КВЗ-шнік</i>	
<i>крэдытка</i>	
<i>FM-станцыя</i>	

Заданне 4. Суаднясіце вобразныя складовыя прыказак у лацінскай і беларускай мовах і дайце адпаведны каментар.

Узор: лац. *Nemo solus satis sapit* (Адзін чалавек не можа быць дастаткова разумным) – бел. *Адна галава добра, а дзве яшчэ лепш.* **Каментарый:** У лацінскай прыказцы адлюстраваны культ дэмакратычнага, агульнага вырашэння пытанняў, распаўсюджаны ў антычных гарадах-полісах. Беларуская прыказка дэманструе падобны прыныцып абшчыннасці.

Максімальная колькасць балаў – 4.

<i>лац.</i>	<i>бел.</i>	<i>каментарый</i>
Aurora musis amica est (Аўрора – сяброўка музам).	Думай звечара, а рабі зрання.	
Malo cum Platone errare, quam cum alis recte sentire (Лічу за лепшае памыляцца з Платонам,	Лепей з разумным згубіць, чымся з дурнем знайсці.	

чым правільна думаць з іншымі людзьмі).		
Demittere aliquem ad imos manes (Адправіць кагосьці ў царства ценяў).	Адправіць на той свет.	
Aethiorem lavare (Мыць эфіопа).	Чорнага сабаля не вымые ні мыла, ні вада.	

Заданне 5. Якія з названых факультэтаў даюць магчымасць рэалізаваць сябе ў некалькіх напрамках прафесійнай дзейнасці? Адказ абгрунтуйце.

Максімальная колькасць балаў – 5.

- А. гісторыка-культурны;
- Б. гісторыка-літаратурны;
- В. гістарычна-культуралагічны;
- Г. гісторыка-філалагічны;
- Д. гістарычна-філалагічны.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

АБГРУНТАВАННЕ:

Заданне 6. Растлумачце, на чым заснаваны эфект камізму ў імправізацыі на вядомую казку.

Пусціў Іван-царэвіч залатую стралу, і звалілася страла ў балота, і пайшоў Іван-царэвіч яе шукаць... Але не дайшоў, бо яго жэба задушыла...

Максімальная колькасць балаў – 5.

ТЛУМАЧЭННЕ:

Заданне 7. Запоўніце табліцу, вызначыўшы стыль, тып тэксту, сродкі і тып сувязі ў ім. Дапоўніце тэкст уласнымі арыгінальнымі азначэннямі.

Максімальная колькасць балаў – 8.

Стыль (1 бал)	Тып (1 бал)	Сродкі і тып сувязі (4 балы)
<p>...Вясна, лета, восень, зіма... За імі – зноў: вясна, лета, восень, зіма... Падае ў зямлю зерне – новае насенне... Зеленеюць дрэвы, кусты і жаўцеюць, скідваюць з сябе лісце... Прылятаюць з выраю птушкі і адлятаюць у вырай... Святло – цемра, дзень – ноч... І зноў: святло – цемра, дзень – ноч... Узыходзіць сонца і заходзіць... І ўсё гэта, увесь гэты кругазварот, дзеля чаго? Няўжо толькі дзеля таго, каб жыў я? А я ... Дзеля чаго жыву я?.. Каб сказаць, што да мяне жылі ўжо людзі? А можа... Зусім дзеля іншага? Чаго?</p> <p style="text-align: right;">(Паводле Б. Сачанкі)</p>		
<p><i>Дзеля чаго жыву я?..</i></p> <p>Каб _____</p> <p>Каб _____</p> <p>Каб _____</p> <p>(2 дадатковыя балы: ацэньваецца арыгінальнасць і глыбіня)</p>		

Заданне 8. Як вам вядома, “кніга лёсу” Максіма Багдановіча – “Вянок” – мае стройную ўнутраную кампазіцыю. Вершы сабраныя ў раздзелы і цыклы (нізкі) паводле тэматыкі і асаблівасцей вобразна-выяўленчай сістэмы. Да раздзелаў і цыклаў аўтар падабраў эпіграфы.

Суаднясіце прыведзеныя ў адвольным парадку эпіграфы з адпаведнымі цыкламі, запішыце адказ у выглядзе “лічба – літара” (напрыклад, 6-Е). Абгрунтуйце свой адказ.

Максімальная колькасць балаў – 10

(1 бал – за кожную правільна ўстаноўленую адпаведнасць, да 5 балаў – за лагічнае і доказнае абгрунтаванне).

Раздзелы:

1. Малюнкі і спевы.
2. Старая Беларусь.
3. Места.
4. Думы.
5. Старая спадчына.

Эпіграфы:

- А.** *Усё прайшло, мінула,
Як і не было,
У капцах паснула,
Зеллем зарасло.*
Янка Купала
- Б.** *Ты – чароватэль неустанный,
Ты – неслабеюцый магніт.*
Валерый Брюсов
- В.** *Этот листок, что иссох и свалился,
Золотом вечным горит в песнопеньи.*
Афанасий Фет
- Г.** *Кожны чалавек з’яўляецца вучнем якога-небудзь глыбокага слова.*
- Д.** *Мы зерна древние лелеем,
Мы урожай столетий жнём.*
Валерий Брюсов

ПРАВИЛЬНЫ АДКАЗ: _____

АБГРУНТАВАННЕ:

Заданне 9. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 6 (0,5 бала за кожны правільны адказ).

Род літаратуры	Аўтар	Сапраўднае імя	Твор	Цэнтральны вобраз	Жанр	Ідэя і яе ўвасабленне
			“Слуцкія ткачыхі”		Грамадзянская лірыка	Любоў да Радзімы і волі праз супрацьпастаўленне роднага і чужога
Эпас			“Губаты”			Дабрыня і міласэрнасць да прыроды, шматфарбнасць навакольнага свету праз апісанне пушчы і яе жыхароў, лірычнасць аповеду
	Янка Купала				Камедыя з элементамі драмы	Канфлікт пакаленняў, высмейванне пыхлівасці і духоўнай абмежаванасці, індывідуалізацыя мовы персанажаў, сюжэтная кампазіцыйныя прыёмы вадэвілю

Заданне 10. Узнавіце фрагмент з паэмы Якуба Коласа “Новая зямля”. З кожнага радка адно слова (не пачатковае) адвольна перамешчана ў іншы радок. Пропуск пазначаны падкрэсліваннем (_____), “чужое” слова ў радку выдзелена *курсівам*. Агульны сэнс урывка пераказаны прозай. Прыміце пад увагу змест, рытміка-інтанацыйную будову твора, прыроду вобраза, асаблівасці творчай манеры аўтара. Дзе лічыце неабходным, пастаўце прапушчаныя знакі прыпынку.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Прайшла _____, *новая* і другая –
Час _____ і не чакае. *комінак гэта*
Ўжо хата _____ гатова, *проста цешыць*
Прыбраны *маці* трэскі ўжо і _____;
Над белым дахам, як _____, *перабралась*
Красуе _____ *дровы* чырвоны;
Прыветна _____ *нядзеля* пазіраюць, –
Ну, *цеснае* добры _____ хата мае,
Яна *выгляд* і _____, здавальняе.
Сюды *не стаіць* сямейка _____
І _____ хата *карона* паказалась *вокны*

Пасля *гэта* зямлянкі _____ раем.
— Хоць хату добрую, а, _____ —
Не тое _____ скляпенне! —
Казала _____ ў *маем* здавальненні.

АГУЛЬНЫ СЭНС УРЫЎКА:

Адзін за другім мінулі тыдзень па тыдні з іх буднямі і выходнымі днямі. Што ж, час ідзе сваім парадкам, і вось ужо гатова новая хата. На двары прыбраны трэскі, упарадкаваны дровы. Дах у хаты белы, комін з чырвонай цэглы. Вокны дастаткова вялікія, прыемна глянуць. Хата мае вельмі добры выгляд, а як для сям'і, якая бедавала перад гэтым у зямлянцы, здаецца проста раем. Гаспадыня вельмі задаволеная, што маюць новую добрую хату, у якую могуць перабрацца з зямлянкі.